

Bliv Klima Klar

- En vejledning til skoler om bæredygtige tiltag

UNGDOMSBYEN

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organisation

UNESCO
Associated
Schools

Indledning

Klimaforandringer er blevet en stor trussel for verden, som vi kender den i dag. Forskning og udviklingen hidtil viser, at klimaforandringerne går ind og påvirker vores landbrug, produktion af mad, infrastruktur, steder at bo og almen sundhed. Klimaforandringerne bidrager til en øget ulighed i verden, fordi udviklingslandene betaler den højeste pris på trods af, de er mindst ansvarlige for udfaldet.

Reduktionen af klimaforandringerne begynder ved hver enkelt borger og vores måde at tænke og handle på. Her kommer uddannelse om bæredygtig udvikling ind i billedet. Undervisning, der er baseret på et fælles ansvar, hvor alle har en rolle i at sætte fokus på de globale udfordringer ved at promovere viden, færdigheder og værdier for at skabe et sundere, mere retfærdigt, bæredygtigt samfund.

FN's mål for bæredygtig udvikling

I september 2015, vedtog verdens ledere 17 ambitiøse mål for bæredygtig udvikling. Flere af målene sætter klima og miljø på dagsordenen, blandt verdens øvrige globale udfordringer. Alle 17 mål skal derfor ses i en større sammenhæng.

Hensigten med verdensmålene er, at vi alle tager ansvar for vores handlinger, så ambitionen om en mere bæredygtig verden kan indfries inden 2030.

Den klimavenlige skole i praksis

Hvad kan man som skole gøre for at skabe en bedre og mere bæredygtig verden?

Følgende sider vil komme med konkrete forslag til, hvordan I som skole kan tage del i det fælles ansvar og på sigt implementere en klimastrategi i praksis. I kan ligeledes lade jer inspirere af fortællinger fra skoler, der med stor succes har indført klimainitiativer på deres skoler.

God læselyst!

UNESCO ASP, Danmark

Den klimavenlige Skole: Et Fælles Ansvar

Fokus på skolens praksis

En skolepraksis defineres ud fra skrevne og uskrevne regler, der er med til at forme de værdier og opfattelser som hersker på skolen. For at blive en klimavenlig skole, er det derfor skolens samlede tilgang til klima og miljø, der skal inkorporeres i jeres skolepraksis.

At ændre en praksis, er en omfattende proces, der kræver input og engagement fra alle skolens aktører (elever, familier, lærere, administrationen, lederen og øvrige medarbejdere).

Der er mange måder at hente input blandt aktørerne på:

- Lav et mindmap med dine elever over, hvorfor jeres skole på nuværende tidspunkt ikke er bæredygtig? Og hvordan kan den blive det på sigt?
- Lad eleverne interviewe deres familier omkring klimaforandringer og deres forslag til klimavenlige tiltag i skole og hjem.
- Arrangér filmaften eller workshops, hvor alle aktørerne mødes og diskuterer, hvordan netop de kan være med til at beskytte miljøet.
- Eller noget helt andet?

Skolens klima-vision

Næste skridt er at samle jeres refleksioner og skrive en vision, med de værdier, der opsummerer skolens forståelse af at være bæredygtig. Her er det en god idé at være lokalt forankret, fordi mennesker er mere tilbøjelige til at investere i de nære initiativer, hvor man 'nemmere' kan se effekten. Netop det er vigtigt, for at få den fulde opbakning fra alle aktører fra start. For at skolens klimavision kan implementeres i praksis, er det vigtigt den afspejler alle aspekter af skolelivet (skolens strategiske planer, politik, procedurer, regler, budget og skolebestyrelse).

Forslag til konkrete handlinger

For mange skoler, kan klimavenlige visioner og handleplaner føles som en uoverskuelig proces. Derfor fokuserer mange på enkelte tiltag til at begynde med, hvor målet på sigt er en ”hel-skole-tilgang” til en bæredygtig skolepraksis. Nedenfor kan I lade jer inspirere af initiativer, der kan bidrage til skolens bæredygtige udvikling på sigt.

Klimavenlige initiativer:

- Plant flere blomster og træer, der kan forbedre biodiversiteten og samtidig skabe skygge på udvalgte områder af skolen.
- Installér sensorer der slukker lys og elektronik automatisk, når lokalet er tomt.
- Gennemgå elektronikken, er der noget, hvor I kan opnå økonomisk og miljømæssig gevinst ved, at skifte det ud til et bedre energimærke?
- Installer sensorer, der slukker for vandet, når det ikke bruges.
- Køb så vidt muligt lokale produkter og gerne økologisk.
- Hvis der er kantine, overvej da jeres emballage. Kan man mindske den, eller skifte dele af den ud med et mere miljøvenligt alternativ?
- Sæt genbrugsstationer op til kompost og skrald, opfordrer elever og lærere til at sortere deres skrald.
- Sørg for gode parkeringsforhold til cyklisterne, og gode venteforhold til passagerer med offentlig transport.

13 BESKYT PLANETEN

Nedsæt et Klimateam

En god idé er at nedsætte et klima-team, der får det overordnede ansvar for at være tovholdere på projektet. Gruppen støttes af skolelederen og de øvrige lærere og består af en bred vifte af elever, lærere, øvrigt skolepersonale og aktører fra det omkringliggende samfund. Her kan man dele viden og erfaringer og idéudvikle under processen.

Det er vigtigt at forventningsafstemme forud for samarbejdet, så alle parter er indforstået med, hvilken indflydelse de kommer til at have undervejs i forløbet.

Klima på skoleskemaet

Læring om klimaforandringer er komplekst, og vi er ofte tilbøjelige til at henvise den viden til naturfagene i skolen. Indtænkes klima og miljø i alle skolens fag, opnår eleverne en bedre forståelse for hvor omfattende klimaproblematikken er. Den holistiske indgangsvinkel til læring om klima, understøtter derfor hele processen mod en ændring af skolens praksis.

Følgende forslag er tænkt som en inspiration og for at vise, at det er let at tænke klimaproblematikker på tværs af fag.

- **Matematik:** Lav grafer, der viser skolens energiforbrug og de ændringer, der forekommer undervejs. I kan ydermere arbejde med budgetter og regne besparelser ud for de tiltag, der er blevet gennemført på skolen eller i hjemmet.
- **Dansk:** Brug forskellige formidlingsformer til at kommunikere visioner, tanker og værdier ved at blive en klimavenlig skole. (Video, plakat, artikel osv.)
- **Engelsk, tysk, fransk:** Udvid ordforrådet omkring globale og lokale udfordringer ved klimaforandringer, ved at bruge temaet i sprogtimerne.
- **Samfundsfag:** Lav mindmap, der viser forbindelserne mellem sociale, miljømæssige og økonomiske udfordringer for et samfund i et selvvalgt land. Aftal møde med byens lokalpolitikere, og lokaludvalg. Interview dem om deres klimaplaner for egnen. Research selv på en kommunal klimaplan.
- **Historie:** Undersøg, hvordan samfund igennem historien har løst konflikter og reageret på klima- og miljømæssige udfordringer.
- **Fysik/kemi:** Præsenter kemikalier, der er velkendte forurenere. Undersøg de naturlige og menneskelige faktorer, der influerer jordens klima.
- **Geografi:** Tag ud i nærmiljøet, se på byens udvikling i forhold til naturområderne. Fx Amager Fælled og Ørestadsproblematikken. Hav evt. fokus på naturområder der er truet af klimaforandringer. Lav kort over områder, hvor naturen er truet. Det kan være lokalt og globalt.
- **Biologi:** Undersøg hvilken indflydelse klimaforandringer har på spredning af sygdomme. Mål biodiversiteten i skolegården eller i det lokale nærmiljø. Udvikl og vedligehold en skolehave med kompost, eller tag på tur til en virksomhed, der arbejder med miljø og få andre input om klimaforandringer.
- **Idræt:** Træn ude i naturen. Tal om alternative transportformer for at mindske CO2 udslippet. Gå tur, og saml skrald. Lav evt. en aftale med naturvejledere.
- **Billedkunst:** Lav plakater/billeder af klimaforandringernes indflydelse.

I fællesskab er vi klogere

En vigtig del af processen mod en mere bæredygtig skolepraksis er, at alle tager ansvar for visionen. Elever, lærere, skolebestyrelse, ledelse, forældre, andet skolepersonale og lokalsamfundet skal derfor inddrages i planlægningen såvel som udførelsen af skolens klimaplan. På den måde kan man sikre et bredt perspektiv af færdigheder og viden indenfor området, og alle parter kan drage nytte af den viden der tilegnes undervejs.

Inddrag lokalsamfundet

I praksis kan det fælles ansvar komme til syne, ved at kantinen serverer sunde snacks købt i lokalområdet. Eleverne tager læringen med hjem, hvor familierne kan understøtte skolens klimavision, ved at inddrage initiativerne i husholdningen.

Skolen kan ligeledes agere som samlingssted for læringen for elever såvel som lokalsamfund. Eleverne kan tage ejerskab for projektet ved at være rundvisere for lokale aktører, der har interesse i at komme rundt og se skolens mange nye gode tiltag - En god øvelse i at formidle den viden man netop har lært.

En anden del af det er at tage eleverne med ud af klasseværelset. Her er kontakten særlig vigtig, da I kan få mulighed for at besøge lokale gårde, planteskoler, rensningsanlæg, genbrugsstationer osv. Er der tid og mulighed kunne samarbejdet bygge bro mellem virksomheder og skolen, som på sigt kan gavne eleverne i forbindelse med praktikforløb.

17 PARTNERSKABER
FOR FREMTIDEN

Endrupskolen, Fredensborg, Danmark

Endrupskolen har samarbejdet med en lokal NGO, hvilket ledte til spændende læring ud fra en praksisorienteret tilgang.

Otte gange i løbet af et skoleår besøgte eleverne gårde, haver, og køkkener drevet af NGO'en "Haver til Maver". Ved hvert besøg mødte klassen kokke, biologer, landmænd, eller gartnere som vejledte og informerede om planter, træer, grøntsager, duft og smag. Ifølge Endrupskolens lærere, har besøgene givet eleverne færdigheder og engagement til at skabe bedre "mad-miljø" for dem selv, deres familier og samfundet som helhed. Som en ekstra bonus gav turene ud af klasselokalet et bedre sammenhold.

Fortællinger fra Verden

Skal din skole dele viden om klimaspørgsmålet med skoler i Libanon eller Brasilien?

Al-Kawthar gymnasiums. Beirut, Libanon.

På Al-Kawthar gymnasium har 2421 elever, 310 lærere og 110 familier været involveret i skolens fokus på bæredygtig udvikling. Aktiviteterne bestod af træplantning, håndværk lavet af genbrugsmaterialer, besøg til nationale skove, og konservering af vand. Skolen arrangerede filmaftener og workshops, hvor elever, familier og lærere kom med bud på, hvordan de kunne beskytte miljøet. Efter det første år som bæredygtig skole samlede en klimakomiteé op på, hvad skolen havde udført og lært det forgangne år, og justerede planen til det kommende år, så de fortsat kunne udvikle sig. Lærere og elever deler deres erfaringer med andre skoler i Libanon og resten af verden, og familierne holdes engageret ved hjælp af foldere med information om projekternes udvikling.

Colégio Israelita Brasileiro A. Liessen. Rio de Janeiro, Brasilien

På Colégio Israelita Brasileiro A. Liessen har 800 elever, og 200 ansatte taget klimakampen op i fællesskab. Processen blev indledt med en introduktion til formålet. Alle skulle vide, hvorfor netop de havde et ansvar, og hvad de kunne gøre i fællesskab, samt hvorfor netop de var vigtige for projektet. Skolens klimateam inviterede pedeller, lærere, elever, ingeniører og andre til at deltage i eksperimentelle, ikke-formelle læringsaktiviteter. Dette resulterede i flere spændende tiltag, for eksempel et grønt tag, solcelleovne og bambus-cykelstativer. Der blev etableret haver med plads til meditation, hvor der blev dyrket krydderier og blomster. Sidst men ikke mindst blev madlavningsolien genbrugt til biodiesel. Aktiviteterne skabte nye bånd mellem aktørerne omkring skolen og har formet et fællesskab, hvor idéer og information deles frit. Klimateamet tilbød kurser til skolens ansatte, så de blev rustet til de nye arbejdsgange i bl.a. genbrug. En workshop om havearbejde blev ligeledes holdt for de elever, der ønskede at være frivillige i haven, så de kunne assistere pedellerne i udvidelsen af skolernes grønne områder.

En bæredygtig skole - trin for trin

Planlægning

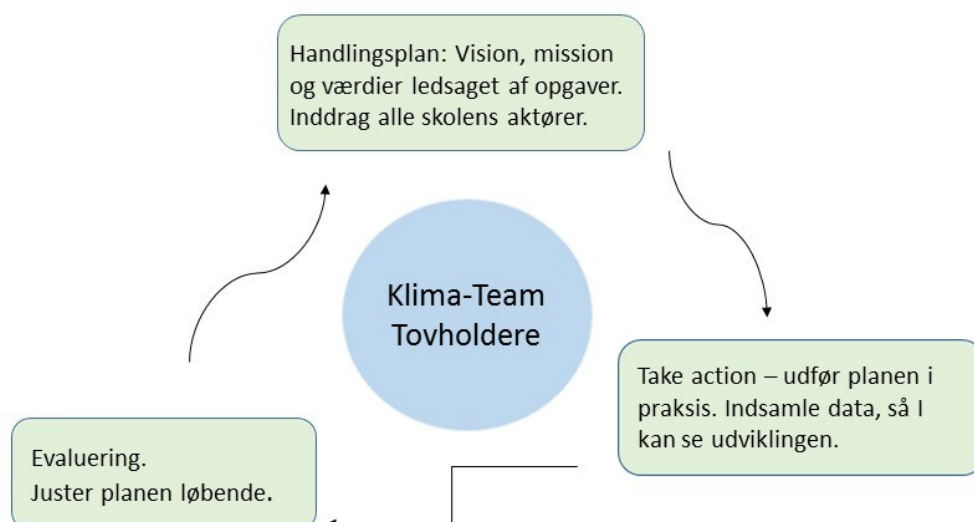
- Opstil en selv-evaluering: Hvordan er skolens nuværende tilgang til bæredygtighed/klima?
- Udarbejd en handlingsplan: Nedskriv skolens vision, mission og værdier ledsaget af opgaver, der skal udføres for at skabe forandringen på sigt. Husk at indtænke aktørerne.
- Definer roller og uddeleger ansvarsområder blandt aktørerne. Nedsæt. Evt. et klima-team.

Handlinger

- Implementér skolens handlingsplan.
- Inkludér læringsprocessen undervejs ved at lade eleverne indsamle/regne på data og følge udviklingen.
- Skolens personale kan se udviklingen ved at se på budgetter mm.

Evaluering

- Reflekter over mål, strategi og fortjenester – Er der noget der tegner godt? Hvad kan gøres bedre?
- Er der nogle tiltag, der skal justeres?
- Del og fejrløse jeres udvikling. Dette kan gøres med en markering for elever og skolens medarbejdere på skolens område. I kan også skrive det i jeres nyhedsbrev, i en lokal avis, eller invitere lokalområdet til klimadag for at fejre jeres fremskridt. I kan søge klimafonde, eller bidrage til netværk med faglige skriv.

Materialer til inspiration

- www.klimatilpasning.dk
Værktøjer og overblik over kommunernes handlingsplaner i forhold til klimatilpasning.
- www.agentfootprint.dk
Undervisningsmateriale om klima i grundskolen. Indeholder hjælp til at måle og udregne CO2 udledning og vandforbrug i familien.
- <http://www.dr.dk/skole/geografi/klimaaendringer>
Elevopgaver og videoklip omhandlende klimaændringer.
- <http://www.olafureliasson.net/>
- <http://icewatchparis.com/>
Olafur Eliasson sætter fokus på klima via sine kunstinstallationer. Ice watch stod i Paris i forbindelse med COP21, og har ligeledes været udstillet på Rådhuspladsen i 2014. Læs om værkerne og se film, der kan være inspiration til jeres egen kunststilling.
- <http://heleverdeniskole.dk/bibliotek/miljo-og-baeredygtighed/>
Undervisningsmateriale om verdensmålene i forhold til miljø og bæredygtighed.